

CARINA FARRERAS
FRANCESC BRACERO
 Barcelona

“El preparo en un minut”, va respondre l’Aran a la professora.

La docent, Ester Robles, havia expressat la seva preocupació per l’article mensual de la revista de l’institut que la classe havia de lliurar coincidint amb la setmana d’exàmens. L’Aran va proposar de fer servir una nova eina d’intel·ligència artificial (IA), ChatGPT, capaç d’elaborar textos de manera automàtica. La professora va tenir curiositat pel que li explicava l’alumne amb tanta passió, malgrat que mantenia cert escepticisme sobre el resultat.

—“Un article resum amb opinió d’entre 150 i 250 paraules va bé?”.

L’article havia de recollir la xerrada que el fundador d’Open Arms, Oscar Camps, havia impartit a l’institut (el Vicens Vives de Girona). Aran Oliveras hi va posar un enunciat amb paraules clau i una breu valoració i *voilà!*, en menys d’un minut va sortir un article. “Estava ben redactat, contenia les idees principals, ben ordenades, amb una valoració adequada. Era gairebé indistingible comparat amb el que hagués redactat un bon alumne”, admet Robles.

“Els professors de l’institut estem fascinats i preocupats alhora amb aquesta nova IA, perquè ens adonem de les possibilitats que se’ns obren, però també dels riscos que comporta”. Però sí que ha tingut conseqüències: de moment, els textos descriptius (que entren a la selectivitat) es faran a classe i no pas a casa.

ChatGPT és el tema estrella a les sales de professors dels centres educatius. Es tracta d’una eina d’IA “superdotada”, que el seu ús es va obrir al públic de franc i es va fer viral al desembre. Com que pot mobilitzar coneixements dipositats a internet —de moment, només fins al 2021—, té una resposta tan ràpida, eficient, ordenada i correcta de qualsevol disciplina que no només ha fet tremolar les parets de les escoles, sinó també les de les universitats.

El principal temor és el risc de plagis. La seva irrupció, que era previsible, però no pas a curt termini, ha agafat tothom desprevint. “Amb els alumnes de batxillerat ara començarem a preparar el treball de recerca. Això ens ho canvia tot, com els abordarem, ara?”, es pregunta Isabel López, de Salesians de Terrassa.

No és *El rincón del vago* ni una recerca de Google. El chatbot respon a qualsevol qüestió que li plantegis, fins i tot a la més esbojarrada, i li pot demanar que aprofundeixi sobre la idea si no s’obté el resultat previst. Certament, com es pot saber si l’escrit correspon a una treball i un pensament propi o si és el resultat d’haver consultat el bot?

Sembla que l’ús del ChatGPT encara no s’ha estès entre els estudiants, però ja hi ha exemples

ChatGPT irromp a les aules i les revoluciona

que demostrin que es fa servir. De fet, a la Universitat Pompeu Fabra (UPF) ja els consta un treball de classe fet per IA. Va ser aprovat amb bona nota. El professor es va assabentar del plagis a través d’un anònim i el campus està dirimint com ha actuar davant aquesta qüestió, al marge de la sanció prevista per a aquests casos. L’ús de la IA és present en altres universitats, segons ha comprovat *La Vanguardia*, tot i que entre els campus consultats no n’hi ha cap que estigui al cas d’incidents.

“Millora aquest assaig filosòfic”, li demana una estudiant del grau de Filosofia de la Universitat de Barcelona (UB). I el bot li torna incorreccions i molts suggeriments de millora. “Resol aquesta pràctica en el llenguatge Python”, proposa un estudiant del grau de Matemàtiques del mateix campus. “Cal revisar els resultats, perquè no sempre els dona de manera correcta, però si hi passes la computadora per comprovar-hi hi tornes a clicar, el chatbot t’ho corregeix i, fins i tot, es disculpa”,

apunta el futur matemàtic, que es va assabentar de l’existència del chatbot pel grup de WhatsApp de la classe. “Es una bogeria, perquè és molt bo, estem al·lucinant”, afirma una companya a qui el bot li va començar a contestar en castellà, tot i que els enunciats fossin en català, i ara, un mes després, ja li contesta en català. Quines són les fases d’una cirurgia de *pectus excavatum*?, li pregunta un estudiant de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB) després de la pràctica de quiròfan d’una opera-

ció d’estèrnum. “Jo ho faria igual, però m’ajuda a tenir un resum”.

Això no ha fet res més que començar. “Encara és una versió beta i té informació fins al 2021, per tant, millorarà, però ja pot elaborar un treball de final de grau o de final de màster amb pocs errors”, assegura l’enginyer informàtic Senén Melquíades Palanca. “Planteja els índexs, resumeix informació, respon dubtes, millora textos i suggereix la presentació verbal... “Què són els patrons de disseny? Com s’implementen i quins he de fer servir per al meu cas? Això és molta feina per a un informàtic, però em va donar el codi”. Adverteix que algunes respostes són excel·lents i que d’altres tenen errades. “En una prova va contestar bé a tres de nou diagnòstics”, indica l’alumne de Medicina. Les seves funcions són moltes, no només per copiar.

Les possibilitats de millora de l’aprenentatge és una cosa que ja preveuen les universitats que parixen d’un plantejament positiu: “Això es mantindrà i permetrà millorar la manera d’ensenyar i d’aprendre”. Suposa, indiquen, un salt qualitatiu pedagògic que

Amb pantalla La majoria dels estudiants de la Universitat de Barcelona a la biblioteca de l'edifici històric de plaça Universitat tenen un ordinador com a element d'estudi

reix canvis organitzatius que no es poden fer per a aquest curs. I comprovar que l'alumne ha adquirit coneixement amb proves orals sobre els treballs implica més temps destinat a aquesta tasca i, per tant, un augment de cost econòmic per als campus.

Davant l'ombra de l'amenaça, alguns centres acadèmics han reaccionat de manera defensiva. Segons *The Guardian*, les vuit principals universitats australianes han revisat la metodologia de les avaluacions el 2023. Bàsicament, més exàmens "en paper i bolígraf".

A Nova York n'han prohibit l'ús a les escoles. A Catalunya el Departament d'Educació no ho prohibirà "en tot el sistema i per a tothom, ja que això seria una mesura poc efectiva". Segons fonts de la conselleria, és millor plantejar educar en l'ús de la IA, "que pot aportar moltíssim coneixement i avantatges". En tot cas, recorden que les escoles tenen, per llei, autonomia organitzativa, de gestió i pedagògica. Per tant, són les escoles les que han de valorar si "ho fan servir o en prohibeixen determinats usos".

Les universitats també consideren que recau en el professorat la tasca de comprovar si l'alumne ha copiat. "Coneixen els estudiants, els veuen en tutories, classes, seminaris...", indica el comissionat rector per a les TIC a la UAB, Jordi Hernández. A les universitats a distància això és més difícil.

Davant la irrupció de la IA, les universitats catalanes no reaccionaran a cop calent. "És indiscutible que la IA canviarà la manera d'ensenyar i avaluar", assegura Manuel Jiménez, vicerector de la UPF, immersa en un procés de reflexió sobre l'aprenentatge a mitjà termini, com la majoria d'universitats. "És evident que la transmissió clàssica de coneixement del docent als alumnes ha caducat", afegix Joan Gispets, vicerector de la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), que ha encarregat un estudi específic sobre aquest tema. "La IA serà una aliada del professor per enriquir les classes".

"No només és un canvi conceptual, sinó que també pedagògic, organitzatiu i econòmic", indica Jiménez, que assegura que el bot s'incorporarà com una eina de suport molt valuosa i acabarà naturalitzat, com els portàtils a les aules. S'impulsarà, considera, la personalització de l'aprenentatge, la creació original del coneixement i es potenciarà la presencialitat.

Alberto Romero, analista tecnològic i autor de *The algorithmic bridge*, un butlletí especialitzat en intel·ligència artificial, apunta que la nova realitat se sustenta en el fet que "aquests sistemes no copien d'internet o d'una base de dades. Modifiquen els textos i després escriuen d'acord amb el context, de manera que no coincidiran pràcticament mai amb textos ja existents. La IA sempre crea coses noves".

Els mètodes que s'han fet servir

fins ara per detectar si el treball d'un alumne procedia de webs com *El rincón del vago* –cosa que acaraven els textos, com ara Turnitin– deixen de tenir sentit.

Romero explica que aquests mètodes de prevenció del plagiat "no funcionen amb la IA, perquè estan entrenats per distingir, a posteriori, l'elaboració del text". "No és fiable –afegix–. ChatGPT és força més avançat, perquè realment sí que hi ha una part de creativitat, encara que sigui limitada".

El que fa la IA d'OpenAI, asse-

Els alumnes

“És una bogeria, fa totes les tasques que li demanes, resums i fins i tot pot fer un treball de màster”

Els professors

“Res no serà igual després d'aquesta IA; de moment tenim un problema amb els plagis, no es detecten”

Els experts

“El model d'IA escriu amb solvència i pot fer una redacció amb una qualitat universitària”

nyala Romero, és crear textos “amb solvència, que no necessàriament estaran bé, però l'estructura te la donaran en segons i poden fer una redacció amb una qualitat universitària”.

La mateixa OpenAI ha explicat que prova un sistema que pot detectar si un text procedeix de la seva IA. Es tracta d'una espècie de “marca d'aigua” virtual que consisteix en què la màquina, quan crea un text, faci servir una sèrie de patrons en la distribució de paraules, que mantindrà una aparença indistingible per a un humà, però que en revelarà l'origen després de ser analitzada amb una eina adequada.

La companyia assegura que aquest sistema funciona prou bé i afirma que “centenars de paraules sembla que són suficients per obtenir un senyal raonable que el text sí que procedeix de GPT”.

Alberto Romero adverteix que, encara que aquest sistema funcioni, pot passar que altres IA de codi obert arribin al mateix nivell de competència que ChatGPT, i la “marca d'aigua”, en aquest cas, no serà extrapolable.

Ja hi ha alguns webs que prometen distingir un text humà d'un de creat per una IA. En una prova feta amb un dels més famosos, va indicar que un text de ChatGPT era 99,99% humà. Sembla que és massa aviat per a aquestes solucions.

Nerea Luis, responsable d'IA a l'empresa Sngular, observa que Microsoft ha fet una gran inversió en OpenAI i té pactats uns drets d'exploració. “Per això no hem vist cap companyia integrar aquest sistema”. “El full de ruta

“L'hem passat pel grup de WhastApp de la classe, perquè tots els companys sàpiguen què és”

“A Austràlia, els campus han decidit suprimir l'avaluació contínua i anar a examen únic presencial”

“Els estudiants ja fan servir una de les eines que possiblement hauran d'utilitzar en el futur”

–indica– passa per Microsoft Office. És llavors quan penses que el debat de si es pot fer servir la IA en educació està perdut”. “Ja podem començar a pensar com adaptar els tipus d'exercicis en educació”, conclou.

Per Nerea Luis recórrer a la màquina per fer els treballs acadèmics, “des del punt de vista de l'estudiant, és lleig”, tot i que destaca aspectes positius: “D'altra banda, fem servir una de les eines que possiblement hauran de fer servir en el futur. Aquesta interacció amb el model d'IA estarà marcada a la vida de molta gent”. “És difícil prohibir-la quan ja tens la tecnologia”, afegix.

L'onada que poden provocar models d'intel·ligència artificial com el d'OpenAI i d'altres que arribaran més endavant poden transformar l'educació per sempre. Ja és present al carrer i en una quantitat d'alumnes que potser encara no és majoritària, però Google un dia també va ser un cercador estrany que uns quants van començar a fer servir perquè trobava molt bé la informació. Correu-vos el cinturó.●

els professors han de fer en poc temps, un salt equiparable, per la seva dimensió, a l'adaptació tecnològica dels treballadors durant la pandèmia. I consideren que se superarà, com quan van aparèixer el cercador de Google, correctors ortogràfics, diccionaris en línia i calculadores científiques. Però la transformació pedagògica que suposa serà un repte majúscul.

De moment, la inquietud peremptòria de les institucions és l'avaluació. Les escoles tenen l'avantatge de la presencialitat i que els professors coneixen els estudiants. A les universitats això és més difícil (i més a les universitats en línia). Per una banda, els treballs que fan fora de l'aula són un element clau en l'avaluació contínua que va promoure el pla Bolonya. I, per l'altra, en el lliurament de les titulacions es juguen el prestigi. Per això inverteixen quantitats ingents de diners en programes avançats antiplagi (que no cobreixen la nova IA, perquè els textos són originals).

Els treballs individuals o en grup són un instrument clau de l'avaluació contínua. Substituir-los per exàmens a classe requere-

R

EL REPORTATGE

L'arribada d'un model d'intel·ligència artificial que redacta com un humà obliga a repensar-ho tot